

Лещук Г. В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та підприємництва
Прикарпатського інституту імені Михайла Грушевського
Міжрегіональної академії управління персоналом

Leshchuk H. V.

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of Department of Economy and Enterprise
Carpathian Institute named after M. Grushevskiy
of the Interregional Academy of Personnel Management

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

INVESTMENT DEVELOPMENT OF MODERN REGIONAL INFRASTRUCTURE

Анотація. У статті проведено дослідження теоретико-методологічних особливостей функціонування регіональної інфраструктури, а також впливу на її розвиток взаємозв'язку факторів ризиків та критеріїв інвестиційної привабливості. Виявлено основні проблеми інвестиційної діяльності в інфраструктурі регіону, сучасні інструменти управління розвитком територій, пов'язаних із формуванням інвестиційного потенціалу регіону, залученням обсягів фінансових ресурсів, політикою державного регулювання. Розглянуто інструменти та механізми регулювання інвестиційних процесів регіону. Сформовано заходи щодо формування механізму управління інвестиційною діяльністю розвитку регіональної інфраструктури.

Ключові слова: інвестиційний розвиток, інфраструктура, регіон, механізми, інструменти.

Вступ та постановка проблеми. В сучасних умовах регіональна інфраструктура є одним із пріоритетних чинників соціально-економічного розвитку регіону через забезпечення функціонування усіх секторів економіки, що створює умови для своєчасної адаптації галузей економіки регіону до змін навколишнього середовища, подальших ринкових трансформацій та зумовлює необхідність проведення системної інвестиційної політики, підвищення інвестиційної привабливості за допомогою реалізації відповідних стратегічних інвестиційних проєктів та програм. Недостатні капіталовкладення в розвиток інфраструктури, відсутність виваженої, комплексної та системної підтримки з боку регіональної влади й держави сприяють нагромадженню негативних зрушень, підвищенню впливу факторів інвестиційних ризиків, формують механізми гальмування в розвитку регіону й зниження його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі дослідженню питань щодо особливостей функціонування, складових та видів інфраструктури присвячено праці таких авторів, як, зокрема, М. Герасимчук, А. Гриценко, Б. Данилишин, М. Долішній, С. Злупко, В. Куценко, В. Пила, С. Писаренко, О. Чмир, І. Школа, В. Красовський. Проте теоретичні питання особливостей інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку та напрямів їх реалізації носять фрагментарний характер та потребують більш глибокого наукового дослідження у вимірі інвестиційного забезпечення та шляхів підвищення інвестиційної привабливості сучасної регіональної інфраструктури із пошуком напрямів зниження інвестиційних ризиків.

Метою роботи є дослідження теоретико-методологічних особливостей функціонування регіональної інфраструктури, а також впливу на її розвиток взаємозв'язку факторів ризиків та критеріїв інвестиційної привабливості; встановлення основних проблем інвестиційної діяльності в інфраструктурі регіону, сучасних інстру-

ментів управління інвестиційним розвитком територій, пов'язаних із формуванням інвестиційного потенціалу регіону, залученням обсягів фінансових ресурсів, політикою державного регулювання; визначення інструментів та механізмів регулювання інвестиційних процесів регіону; створення заходів щодо формування механізму управління інвестиційною діяльністю розвитку регіональної інфраструктури.

Результати дослідження. Розвиток регіональної інфраструктури має свої особливості, що впливають зі зростаючої ролі регіону в господарському розвитку, ступеня його економічної самостійності, забезпеченості цієї самостійності нормативно-правовою, матеріальною, фінансовою та кадровою базою. Кожний регіон є складовою частиною єдиного господарського комплексу країни, саме тому заходи щодо розвитку регіонального господарства, його структури мають співвідноситися з роллю, яку відіграють регіони в єдиному господарському процесі. Становлення сучасної регіональної інфраструктури, яка відповідає вимогам ринку, є одним з ключових моментів соціально-економічного розвитку регіонів.

Детальний огляд вітчизняної та зарубіжної наукової економічної літератури вказує на неоднозначність та відмінності у розумінні сутності поняття «інфраструктура». Економічна категорія «інфраструктура» є досить вивченою, проте науковий пошук у цій сфері характеризується множинністю методологічних підходів та авторських позицій, що ускладнює їх узагальнення.

Лінгвістична сутність терміна «інфраструктура» у перекладі з латини означає «основу», «фундамент». Проте ще на початку ХХ ст. інфраструктура була синонімом поняття «забезпечення» і застосовувалася здебільшого у військовій термінології. Сучасні наукові підходи до трактування сутності поняття «інфраструктура регіону» ґрунтуються на узагальненні досягнень науковців у цій сфері та фундаментальних працях з регіональної економіки.

Зокрема, Л. Сотниченко у своїй науковій праці поняття «інфраструктура регіону» визначає як сукуп-

ність усіх відповідних детермінант, таких як інституціональні правила й інструкції, що законодавчо регулюють соціально-економічну діяльність регіону, чисельність та властивості людського капіталу, матеріально-технічний капітал, які в сукупності визначають рівень розвитку потенціалу регіону й забезпечують його конкурентоспроможність [1, с. 7].

Н. Іванова у контексті узагальнення процесів інфраструктурного забезпечення без їх адаптації до умов, притаманних конкретній регіональній господарській системі, вважає необхідним встановити дефініцію концепту «інфраструктурна сфера регіональної економіки» як складової частини суспільних відносин, базису забезпечення процесів життєдіяльності та створення умов для сталого розвитку регіону на основі розширеного відтворення продуктивних сил через виконання функцій соціальною, інституціональною, виробничою та ринковою підсистемами. Система інфраструктурного забезпечення регіону є просторово окресленою сукупністю об'єктів і форм економічної діяльності, які гармонізують процеси суспільного виробництва і споживання та створюють сприятливі умови для життєдіяльності населення [2, с. 8].

Представлені підходи сучасних авторів досить широко характеризують сутність дефініції «інфраструктура регіону», проте з позиції інвестиційного розвитку та акумулювання фінансових ресурсів сучасна регіональна інфраструктура повинна ґрунтуватись на умовах створення сприятливого інвестиційного клімату та середовища; збалансування загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів з визначенням пріоритетних напрямів регіонального розвитку, тобто напрямів соціально-економічної політики, що найбільшою мірою сприятимуть досягненню поставлених поточних та довгострокових цілей соціально-економічного розвитку інфраструктури регіону; формування інвестиційного потенціалу регіону й підвищення інвестиційної привабливості шляхом зменшення негативного впливу інвестиційних ризиків, що повною мірою впливатиме на формування валового регіонального продукту.

Фактично інвестиційна привабливість будь-якої країни чи регіону заснована на двох складових: інвестиційному потенціалі та інвестиційному ризику. Інвестиційний потенціал регіону визначається основними макроекономічними характеристиками, насиченістю території факторами виробництва (ресурсно-сировинними, трудовими, фінансовими), розміром та динамікою споживчого попиту населення тощо. Рівень інвестиційного ризику відображає вірогідність втрати інвестицій чи доходу від них. У тому чи іншому регіоні цей ризик визначається загальноекономічними (тенденції в економічному розвитку регіону), фінансово-валютними (ступінь збалансованості регіонального бюджету чи фінансів підприємств), політичними (розподіл політичних симпатій населення за результатами останніх парламентських виборів, легітимність місцевої влади), законодавчими, соціальними (рівень соціальної напруги), екологічними, кримінальними та іншими чинниками. Таким чином, рівень інвестиційної привабливості загалом визначається співвідношенням інвестиційного ризику та інвестиційного потенціалу, тобто тим, наскільки з огляду на наявний стан та перспективи майбутнього розвитку регіону ризику, пов'язані з інвестуванням в даний регіон, компенсуються надходженнями, які на ці інвестиції можна отримати. Інвестиційна привабливість є відносною категорією, яка відображає погляди певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості та вартості фінансових ресурсів у тому чи іншому регіоні [3, с. 255–256].

Дефініція «інвестиційна привабливість регіону» визначається також як сукупність багатьох об'єктивних ознак, засобів і обмежень, що зумовлюють можливість залучення інвестицій в регіон. Як зазначає О. Бражко, інвестиційна привабливість у загальному сенсі – це інтегральна характеристика, достатня соціально-економічна, організаційно-правова, морально-психологічна і суспільно-політична зацікавленість суб'єкта інвестиційної діяльності вкладати свої кошти у той або інший об'єкт [4].

Таким чином, інвестиційна привабливість регіону – це сукупна характеристика певного регіонального простору з погляду інвестиційного клімату, аналізу рейтингового місця регіону в економіці країни, рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, рівня перспективності розвитку регіону, рівня державної підтримки в регіоні, значимості впливу адміністративних бар'єрів, можливостей залучення фінансових ресурсів, що істотно впливають на формування прибутковості засобів, які вкладуються, та інвестиційних ризиків. Наведене вище дає змогу зробити висновок про те, що поняття «інвестиційна привабливість» означає наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі певного об'єкта (регіону) інвестування. При цьому на інвестиційну привабливість впливають такі фактори: політичні, які визначають можливість втрат інвестицій внаслідок дестабілізації ситуації в країні; економічні, які визначають сучасний економічний стан розвитку території, рівень фіскального навантаження на певній території, стратегічні можливості регіонального ринку; нормативно-правові, які передбачають додержання нормативних законів, підзаконних актів; інфраструктурні, які визначають забезпеченість регіону об'єктами виробничої і соціальної інфраструктури; природоохоронні, які включають інформацію про ступінь забрудненості території; демографічні, які досліджують чисельність населення, статевовікову характеристику, зайнятість населення, тривалість життя; природно-кліматичні (географічні), які вивчають економіко-географічне положення регіону, його кліматичні умови, можливість появи надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру тощо.

Корелюючи вищезазначене з властивостями інфраструктури як економічної категорії та тенденціями регіоналізації, можна сказати, що концептуальні положення інфраструктурних трансформацій регіонального простору становлять таке: регіональна виробнича інфраструктура виступає як цілісна відкрита система та одночасно підсистема у складі господарського комплексу країни і глобального економічного простору; інфраструктурні трансформації покликані підтримати відкритість економіки регіону та забезпечити раціоналізацію його часті у міжрегіональній взаємодії; одним з головних орієнтирів структурних трансформацій та зміни міжгалузевих пропорцій в інфраструктурному обслуговуванні регіонів є обраний євроінтеграційний вектор України; стратегічним пріоритетом виступає гармонізація векторів і тенденцій регіонального та інфраструктурного розвитку; забезпечення відповідності інфраструктурних технологій принципам інноваційності та прогресивності розробок і науково-технічних досягнень; пріоритетне посилення та гармонізація міжсекторальної взаємодії у регіональній інфраструктурі, розгляд останньої не у вигляді сукупності галузей, а у формі інтегративного утворення [5, с. 79–80].

Отже, проведене дослідження сутності дефініції «інфраструктура регіону», взаємозв'язку «інвестиційна привабливість – інвестиційний потенціал – інвестиційні ризики» дає змогу сформулювати процес управління інвестиційною діяльністю розвитку регіональної інфраструк-

тури за принципом проектного підходу таким чином (рис. 1). Узагальнений процес управління інвестиційною діяльністю розвитку регіональної інфраструктури повинен ґрунтуватись на чіткості стратегічних інвестиційних цілей і напрямів інвестиційної діяльності за унеможливлення відхилення від них; об'єктивності критеріїв і процедур відбору інвестиційних проектів; орієнтації на кінцевий результат шляхом забезпечення цілісності ланцюга підтримки інвестиційного проекту на усіх етапах його реалізації; самоокупності без максимізації доходності; приватно-державному партнерстві у фінансуванні регіональних інвестиційних проектів; імплементації механізму регіонального контролю і нагляду; прозорості та

постійному моніторингу інвестиційної діяльності; гнучкості використовуваних засобів підтримки.

Окрім цього, розвиток та стимулювання інвестиційної привабливості (потенціалу) регіонів необхідно здійснювати за допомогою багатовекторної та комплексної політики, зокрема в таких напрямках: прогнозування економічних, соціальних, політичних, технологічних умов; аналізування ступеня впливу найважливіших тенденцій та оцінки нестабільності в цьому регіоні; аналізування факторів, що визначають попит, і оцінювання можливих змін в наявних тенденціях попиту.

Висновки. Таким чином, ефективність управління інвестиційним розвитком сучасної регіональної інфра-

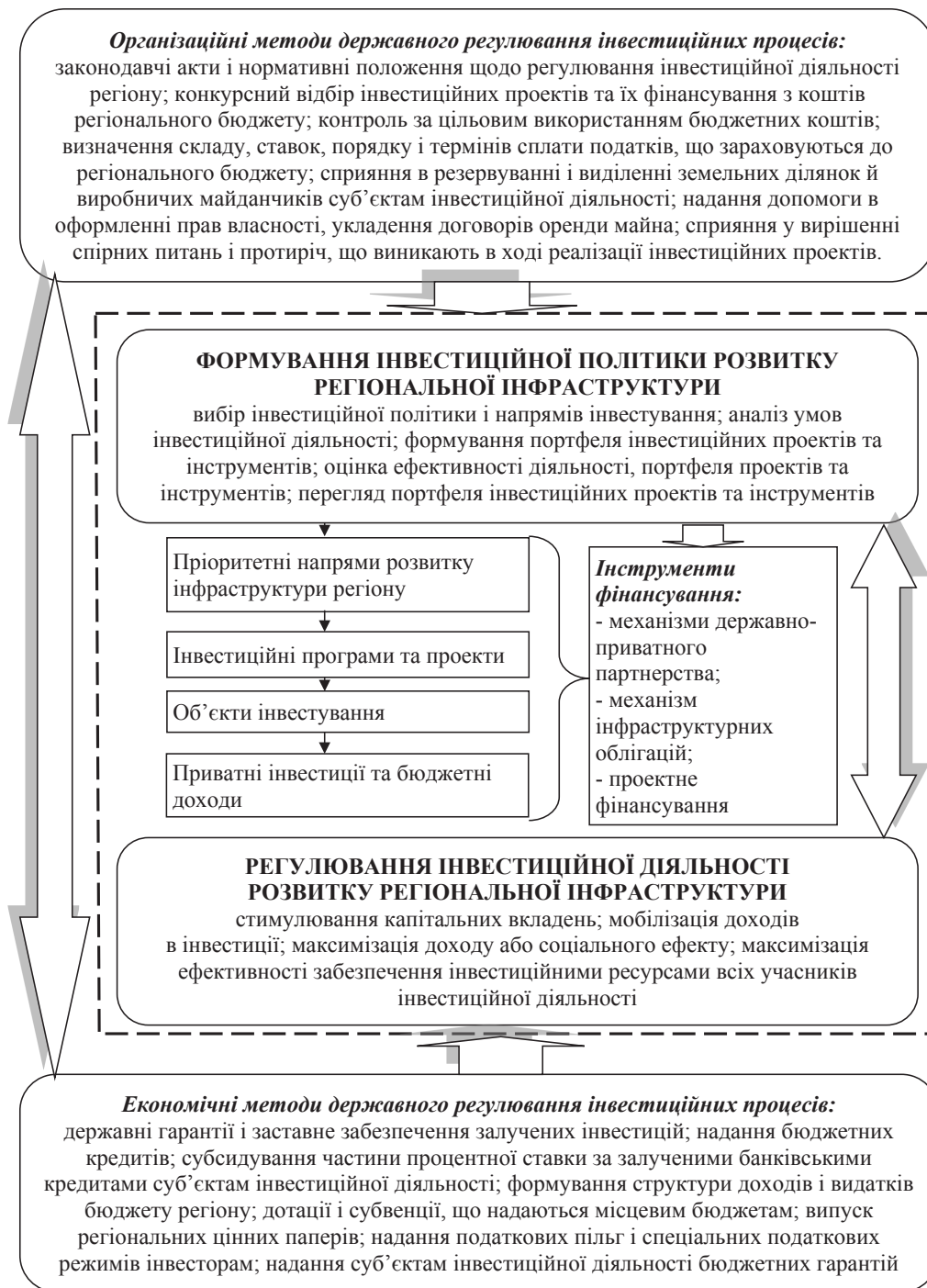

Рис. 1. Процес управління інвестиційною діяльністю розвитку регіональної інфраструктури

структури забезпечується за рахунок орієнтації реалізованої інвестиційної політики на досягнення стратегічних цілей програм та проєктів регіону. Чітко визначаючи цілі, результати та вигоди інвестиційних проєктів, а також враховуючи взаємозв'язок «інвестиційна привабливість – інвестиційний потенціал – інвестиційні ризики», регіональні органи самоврядування та потенційні інвестори зможуть визначати й реалізовувати пріоритетні напрями розвитку інфраструктури регіону, що найбільшою мірою сприятимуть досягненню поставлених поточних та довгострокових цілей соціально-економічного розвитку інфраструктури регіону і при цьому визначатимуть шляхи ефективного формування валового регіонального продукту. Отже, застосування регіональними інститутами наведеного підходу в управлінні інвестиційною діяльністю регіону сприятиме досягненню підвищення обґрунтованості інвестиційного планування; зниженню інвестиційних ризиків; максимізації ефективності забезпечення інвестиційними ресурсами всіх учасників інвестиційної діяльності регіону; створенню бази, яка б забезпечувала гарантії іноземним інвестиціям; формуванню позитивного та сприятливого іміджу регіонів у сфері розвитку інфраструктури; створенню сприятливого інвестиційного клімату; гарантуванню недоторканості

інвестицій та прав власності для інвесторів; сприянню припливу капітальних інвестицій не тільки у реконструкцію, але й будівництво, створення сучасних виробничих та соціальних комплексів.

При цьому стратегічним завданням управління інвестиційним розвитком сучасної регіональної інфраструктури є створення системних і комплексних передумов для розвитку інвестиційного потенціалу регіону та підвищення його інвестиційної привабливості як одного із пріоритетних напрямів для соціально-економічного зростання регіону та наповнення бюджетів всіх рівнів. Ступінь інвестиційної привабливості інфраструктури регіону є визначальною умовою активної інвестиційної діяльності й ефективного соціально-економічного розвитку регіональної економіки, а також результативністю функціонування регіонального відтворювального комплексу та інтенсивності залучення ресурсів.

Досліджені та проаналізовані особливості інвестиційного розвитку сучасної регіональної інфраструктури будуть покладені в основу майбутніх наукових досліджень щодо розроблення методів та інструментів зниження регіональних інвестиційних ризиків та підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури регіону.

Список використаних джерел:

1. Сотниченко Л. Забезпечення конкурентоспроможності регіону на засадах розвитку його інфраструктури : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Л. Сотниченко ; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України. – Северодонецьк, 2016. – 38 с.
2. Іванова Н. Методологічні засади забезпечення модернізації інфраструктурної сфери регіональної економіки в умовах євроінтеграції : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Н. Іванова ; Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2016. – 40 с.
3. Васильєв О. Методологія і практика інфраструктурного забезпечення функціонування і розвитку регіонів України : [монографія] / О. Васильєв. – Х. : ХНАМГ, 2007. – 341 с.
4. Бражко О. Особливості формування оцінки інвестиційної привабливості економіки / О. Бражко // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 12. – С. 16–20.
5. Економічний простір регіону в інтеграційній стратегії розвитку : [колективна монографія] / за заг. ред. М. Бутка. – К. : Кондор-Видавництво, 2016. – 432 с.

Анотація. В статтю проведено дослідження теоретико-методологічних особливостей функціонування регіональної інфраструктури, а також впливу на її розвиток взаємозв'язку факторів ризиків і критеріїв інвестиційної привабливості. Виявлені основні проблеми інвестиційної діяльності в інфраструктурі регіону, сучасні інструменти управління розвитком територій, пов'язаних з формуванням інвестиційного потенціалу регіону, привлеченням об'ємів фінансових ресурсів, політикою державного регулювання. Розглянуті інструменти і механізми регулювання інвестиційних процесів регіону. Сформульовані заходи по формуванню механізму управління інвестиційною діяльністю розвитку регіональної інфраструктури.

Ключові слова: інвестиційне розвиток, інфраструктура, регіон, механізми, інструменти.

Summary. The article presents the theoretical and methodological peculiarities of the functioning of regional infrastructure and its impact on the development of the relationship of risk factors and criteria for investment attractiveness. The basic problem of investment activity in regional infrastructure, modern tools of administration of investment development at the areas related to the investment potential formation in the region, involving amounts of financial resources and policy of state regulation are revealed. Generalization of the tools and methods of regulation of management processes of investment activity on development of regional infrastructure is proposed.

Key words: investment development, infrastructure, region, mechanisms, tools.